Fotó: Ficsor Márton

2023. február 15. - **Deák Bill Gyula a Mandinernek**

A járvány évei után visszaépült az életedbe az aktív koncertezés? Idén újra sokszor felléptek?

A covidos időkben tényleg nem mentem sehova, még csak tévékbe se, nehogy hazahozzak valamit a feleségemnek. De most már muszáj, hogy az ember megint ott legyen a palettán, lássák az arcodat. Ne feledjenek el. Januárban is volt koncertünk, most februárt írunk, éppen Szolnokon voltunk a Bowling és Élmény Centerben. Februárban is, márciusban is összesen három-három fellépés van, nem panaszkodom.

Hetvenöt leszel novemberben, és még mindig sűrűn koncertezel. Éppen a folyamatosság a titka ennek?

Az is, de főleg, hogy szeretni kell az élő zenélést, és hát nekem a zene és a közönség az életemet jelenti. Nem csak a pénzért csinálom, mint sokan.

Az életedet mondod, de 2012-ben azért volt egy jó kis infarktusod, amit talán pont a koncertezéssel járó stresszes életforma okozott...

Ugyan, ha felmegy az ember a színpadra, megszűnik a fáradtság, ráadásul a fiam segít a szervezésben, meg ő vezeti a buszunkat.

A szívrohamot inkább azért kaptam, mert többször majdnem elvesztettem a feleségem; de jó volt hozzám a Jóisten, megtartotta nekem. Az egyik erembe meg beépítettek egy hálót, azóta minden rendben.

Nem kéne vigyázni azért a körömpörköltökkel meg a rántotthúsokkal? Az interjú előtt gyanúsan dicsérted a feleséged főztjét.

Az pont hogy egészségvédő, ha valaki vár otthon, meleg ételt ad, elmondhatod a problémád és megnyugodhatsz. A körömpörkölt pedig egy főétel, de ne izgulj, mértéket tartok, a testsúlyomra tíz éve vigyázok, csak száz kiló vagyok, pedig voltam én korábban még százötven is. Mindennap többször tornázok.

Számodra mi a jó egy buliban?

Kimész és látod, hogy örülnek az emberek, mosolyognak, tapsolnak, könnyeznek. Miközben bedobod magad egészen és szakad rólad a víz, ők kiabálják, hogy „Bill, a király!” Árad az ember felé a szeretet.

Mintha te is nagyon szeretnéd őket…

A szeretet a lényege az egésznek. Meg a hűség. Annyira senki nem tiszteli meg a közönséget, mint én. Bármikor jönnek oda hozzám, beszélek velük, nem vagyok megközelíthetetlen. Hálás vagyok nekik, az ő lelkesedésük juttatott el idáig a pályámon. És hát örülök, hogy az embereknek reményt adnak ezek a dalok meg az előadásmódom. Érzik, törődve van velük, hisz pont azért jönnek, hogy felüdüljenek, felszabaduljanak a bánatuk alól.

Nem mond ellent ennek, hogy van jó pár olyan dalod, amiben pont a tömény bánatot szólaltatod meg?

A bánatot kiéneklem, és így meg is szabadulok tőle. Ez történik az engem hallgató és velem éneklő közönséggel is. A blues zene ilyen, de a bánat mellett a fricska, a humor, a nevetés benne van ebben az irányzatban. Teljeskörű önkifejező műfaj. Büszke vagyok, hogy ezt az Amerikában kisebbségi zenét mi hoztuk be még a Hobo Blues Banddel Magyarországra!

Hobón, Póka Egonon és rajtam keresztül ismerték és szerették meg a bluest az emberek.

Miért volt olyan gyors és ekkora felfutása a bluesnak a 70-es évek végén és a 80-as évek első felében, hogyan tudta beverekedni magát ez a zene a P. Mobil, Piramis, Edda névvel fémjelezhető „őszinte, kőkemény rockként” emlegetett műfaj mellé?

Új volt itthon ez a dolog. Nemcsak a zsigeri lüktetés, a balladásság meg a sok gitár-improvizáció. A rockhoz képest nálunk a szövegek is nagyon sokat számítottak. Amiről Hobó vagy én énekeltünk, el lehetett rajta gondolkodni. Hála Istennek, mindig jó szövegíróim voltak, Földes László Hobó után a Kormorán vezetője, Koltay Gergely, vagy Horváth Attila… Mivel ismertek engem, gyakran kifejezetten rám írták a dalokat.

A Rossz vér című, egyik legnépszerűbb és legfelkavaróbb számod is életrajzi? Lásd: „Apám keze odavágott / aztán elhagyta a családot…”

Nem, az én szüleim sosem váltak el, szerették egymást és engem, rengeteget köszönhetek nekik. Hobó abba a dalba egy általánosabb szociológiai dolgot komponált bele, ami gyakori volt azért az én kőbányai melós környezetemben is.

Miért találtatok egymásra a blues-zal? Miért borsózik az emberek háta – túl a rekedtes tenor hangodon –, ha te ebben a hangvételben énekelsz?

Passzol hozzám talán a gyerekkorom miatt is. A kőbányai dzsumbujban, egy Jászberényi úti ötször öt méteres szobában laktunk hatan. Lavórban mosakodtunk, a vécé kint volt a folyosó végén. A Hős utcában meg a Bihari úton van még mutatóba ahhoz hasonló, ötvenes években épült lakótelepi ház…

Apám első osztályú vasöntő volt a Gábor Áron vasöntödében, anyám dohánybeváltó munkás volt

a Kőbányai Dohánygyárban, ahol a Hofi szülei is dolgoztak. Aki nem örült úgy egy zsíroskenyérnek vagy karácsonykor egy almának, az nem ismeri ezt az életformát. Leleményesek voltunk különben, mikor leloptuk a szaloncukrot, kokszot csomagoltunk helyette a selyempapírba.

Apád akkor se „vágott oda”?

Ő ezen nevetett… Amikor viszont tizenegy éves koromban egy orvosi műhiba miatt elvesztettem a fél lábam, akkor ott sírt anyámmal a Madarász utcai kórházban. Egy ablakon keresztül néztek be a kórterembe, nem mertek bejönni. Ez akkor volt, mikor fölébredtem, felhajtottam a takarót - azt hittem, levették a lábamról a gipszet -, de nem volt ott már a lábam se, a csonkján pedig csurom véres volt a kötés. Ugyanis a sebész elvágta egy műtét során a fő ütőeret. Trombózist kaptam, amputálni kellett… Nagyon nagy bánat volt ez, úgy éreztem, szertefoszlott minden, a foci is – akkoriban már nagyon ment a foci, az MTK-ban játszottam… a kórházba is futballsérüléssel kerültem.

Mikor fölfogtam, mi történt, öngyilkos akartam lenni, gyógyszerekkel.

Szerencsére idejében észrevették az ápolók.

Hogyan tudtad összeszedni magad lelkileg?

Kamaszkoromban bejött a beatzene Magyarországra, Beatles, Rolling Stones, Animals és a többi. A Szabad Európán lehetett fogni. A nagyobb srácok kiültek a Pongrác úti játszótérre, Terta meg Mambo magnón szólt beat. Volt egy roma család a szomszédban, a Sárköziék, az apa nagyon jó cimbalmos volt, kijárt külföldre is zenélni, ő hozott a fiának egy gitárt külföldről. Elkezdtünk zenélgetni, a szomszéd fiú gitározott, én meg énekelgettem. Emlékszem, ránk szóltak, hogy takarodjunk már ki a lépcsőházból, ne zörögjünk ott… Mások viszont azt mondták, hogy elég jó hangom van. Ketten kezdtük tehát, de lett belőle hamar egy zenekar is, a Sztár. Megnyertünk több amatőr fesztivált, ’ 68 körül letettük az ORI-vizsgát is. (ORI: Országos Rendező Iroda – J.I.) Ahol csak felléptünk Budapesten, Kőbányáról sokan eljöttek utánunk, kezdettől nagyon kedveltek minket. A Yardbirdstől a Rolling Stonesig mindent játszottunk, a Hey Joe-t már akkor énekeltem, persze még nem magyarul, Földes László fordításában, hanem „csehül-csahul”.

Vagyis nem ismertétek az angol szövegeket?

Ezeket én jegyeztem le fonetikusan, ahogy hallottam.

Hogy lett ebből később, a hetvenes évek végére Hobo Blues Band?

Ehhez az a szerencse kellett, hogy Póka Egonnal, a HBB későbbi basszusgitárosával egy telepen éltünk. Ő a Pongrác út 17-ben lakott, ott zenélgettek, mi meg jártunk fel hozzájuk. De nemcsak mi, csomóan jártak még oda, Som Lajostól (Radics Béla zenésztársa, majd a Piramis vezetője, basszusgitáros – J.I.) a Vadölőig (Váradi László dobos a Radics-féle Sakk-Mattból). Később Póka külföldön vendéglátózott. Amikor hazajött, Földes László bevette az induló zenekarába. Pókáék aztán engem is hívtak, Hobóval. Egy idő után lementem, meghallgattam őket, beszálltam, dzsemmeltünk az Ikarusz Művelődési Házban, majd egy idő után bekerültem a HBB-be.

Egy korabeli interjúban Hobó még arról beszélt, nem akarnak befutni, csak saját maguk és klubjuk mulattatására játszanak az Ikarusz meg a MOM művelődési házban bluest és Rolling Stonest…

Ők maguk sem gondolták, hogy ez ennyire be fog jönni, de mégis befutottunk, hála Istennek. Volt, hogy az egyik ifjúsági lapban öt számunk vezette a slágerlistát.

De te csak később lettél hivatalosan is énekes tag. Miért?

Bár már rég rendszeresen együtt énekeltem velük, egy Omega-HBB turné kellett, hogy hivatalosan is tag legyek. Engem a rendezők

nem akartak engedni velük fellépni akkoriban, mondván, nem vagyok a fél lábammal színpadképes. De Benkő Laci és Mecky (Az Omega billentyűse-vezetője, illetve énekese – J.I.) közbenjárt értem, így váltam teljes jogú bandataggá.

Annak idején volt a Moszkva téri tömeges gyülekezés, a „csöveseké”. A "csöveskorszak" – a mai fiatal nemzedék kedvéért mondjuk itt csak el – nem hajléktalanokra utalt. Külsőleg a csőnadrág második divatba jöttét jelentette, hosszú haj, kockás flaneling és alföldi bőrpapucs, egyfajta szakadt kinézet mellett… De mi volt ez az ifjúság-szociológiai jelenség akkoriban, ez a teljesen egyedi időben jelentkező magyar rock- és bluesláz, ami feleselt a világszerte hódító diszkózenével?

Az biztos, hogy ilyen ma nincs, és azóta sose volt, ami a hetvenes évek végén, nyolcvanas évek elején. A rendőrök sokszor ütötték-verték a külön közösségtudattal rendelkező rajongóinkat a kinézetükért. Pedig többnyire pont hogy az alsóbb néposztályokhoz: a munkásosztályhoz tartoztak. De a rózsadombi kommunista háttérből érkezett Hobó barátomat is megverték Tatán a rendőrök. Egyszer korábban én is megkaptam tőlük a fenyegetést: „Eltöröm a másik lábadat is!” Szóval szerintem azért járkáltak meg gyülekeztek az akkori gyerekek, azért gyúródtak a tömegben a koncertjeinken, mert volt bennük a Kádár-korban valami homályos, elemi szabadságvágy…

Ahogy Révész énekelte a Piramis-dalban: „Útnak indulok és érzem, hogy szabadnak születtem!”?

A szabadságot csak a zenében meg a „csöves” összetartozásbaan találhatták meg.

A HBB különben az átlagnál is több helyről ki volt tiltva, pedig nyolcvan-kilencven százalékban ugyanaz a közönség járt a mi bulijainkra mint a kemény rock zenekarokéra. Nálunk, ugye a szövegek se tetszettek nekik, mert nem voltak fedésben a szocializmushoz illő jó közérzettel.

Ma sok könnyűzenész is úgy próbál érvényesülni, hogy beállnak a politikai kórusba, hogy itt 2010-től diktatúra meg fasizmus épül…

Diktatúra? Ugyan, hagyjuk már! Akik ezt mondják, nem éltek akkor, amikor nekünk kellett befutni, hatalmas ellenszélben.

„Húztak vissza, de előrementem!" – ahogy a Hatvan csapásban énekelted?

Pontosan. Az azonos című albumom különben platinalemez volt, 2007-ben ebből fogyott a legtöbb az országban. A sokadik anyag, ami már Koltay Gergőékkel készült. (Koltay Gergely a rendező Koltay Gábor öccse, a kezdeti Sebő együttes fúvós tagja, később a Kormorán frontembere – J.I.) Sok rockoperájukban is benne voltam…

Ha már rockoperák, azért azok közül az első, amiben szerepeltél, Szörényi-Bródy István, a király-a hozta meg neked az országos sikert.

Akkoriban azért mi már sztároknak számítottunk a Hobo Blues Banddel. De az István, a királlyal tényleg újabb rétegek ismertek meg engem.

Akkor lettél „nemzeti intézmény"…

Nem rögtön engem akartak különben Torda táltos szerepére. Hallottam, hogy próbálkoztak több színésszel is, csak épp nem voltak elégedettek. „De hát ott a Bill!" – fogta a pártomat Vikidál és a Nagy Feró. Erre megpróbálkoztak velem, adtak anyagot, meghallgattam, megtanultam,

bementem a stúdióba és azt hiszem, csodálatosan felénekeltem.

Nagyon össze kellett szedni magam, mert akkorra már gyönyörűen felénekelte a maga részét Varga Miki, a Vikidál Gyula, Sebestyén Márta, de hát mondom, én se vallottam szégyent, nagyon nem.

A régi megbélyegzésért, hogy nem vagy színpadképes, nagy elégtétel lehetett, ami a városligeti Királydombon történt 1983 augusztus 18-án. Elképesztően énekeltél és látványnak sem voltál utolsó a mankóiddal… Mennyire izgultál?

Nem volt jellemző rám, de akkor volt azért volt bennem egy kis drukk, persze. Átsegített ezen, hogy ezrek lobogtatták a nemzeti zászlót és ugyanúgy sírtak, tomboltak az idősek, mint a fiatalok. Nagy dolog volt ez, de az is, hogy ’92-ben a világkiállításon, Sevilla fő terén játszhattuk el ugyanezt a művet. Már a próba után nagy respektem volt, mentem az utcán és megállítgattak, veregették a vállamat hogy „Maestro! Maestro!”

Ha nemzeti érzelmű vagy, akkor jobboldali is?

Nem foglalkozom én politikával, a közönségem se ilyen alapon szeret engem, hanem a művészetemért és hogy nem adtam el magam sehova. Se bulvárnak, se pártoknak – pedig a szakmában mindkettőre akad példa bőven. Ismerek olyan zenészt, aki hol ennek, hol annak a pártnak állt a szolgálatába. Viszont nem szégyellem, hogy szűkebb pátriámban, Kőbányán baráti a viszonyom Kovács Róbert polgármesterrel és több képviselővel. A kerületben 2012-től a Kőbánya díszpolgára címet viselhetem. Hát persze, életem folyamán összesen öt évig nem laktam Kőbányán. Azt sem hallgatom el, hogy csak az egyik politikai erő – az, amelyik kormányon van – vett emberszámba,

két éve tőlük kaptam a Magyar Érdemrend Tisztikeresztjét is, ami óriási országos megtiszteltetés. Ők ismerték el, hogy azért van egy méretes életút mögöttem.

És ez az életút remélhetőleg még bőven folytatódik! Lesz idén nagykoncerted?

Először is felkértek az 40 éves jubileum alkalmából az István, a király augusztusi díszelőadásán való szereplésre. Remélem, hogy meg is valósul, ahogy a „Bill 75” gigakoncert is, amit november 18-án tartunk a Papp László Arénában. Sőt, elkezdtünk csinálni egy lemezt, aminek Horváth Attila foga csinálni a szövegét.

Van még olyan, hogy CD?

Ha már nincs, én akkor is kiadok egyet, mert már nagyon régen jelent meg CD-m és hát remélem, hogy kíváncsiak rá az emberek és meg fogják venni.

DEÁK BILL GYULA blues- és rockénekes 1948-ban született Kőbányán, azóta is ott él (egy önkormányzati bérlakásban). Tagja volt a Sztár és a Hobo Blues Band nevű együtteseknek, hosszú ideje a Deák Bill Blues Banddel járja az országot, változatlanul aktív.1982-ben ő játszotta-énekelte az István, a király rockoperában Torda táltos szerepét. Számos más rockszínműben is énekelt. A blues műfajban egyedülálló módon Bill 1986-ban abortusz ellen tiltakozó dalt is énekelt, Kérlek, anyám, ne ölj meg engem címmel, Koltay Gergely szövegével. Legjobb zenészbarátai között tartotta számon Országczky Jackie-t és Bencsik Samut (már elhunytak). Díjai többek között: Fonogram Életműdíj, Magyar Érdemrend Lovagkeresztje, Magyar Érdemrend Tisztikeresztje.